

อักษรโรมันที่ปรากฏบนป้ายบอกทาง: กรณีศึกษาเขตเทศบาลนครลำปาง¹

Romanization on Road Signs: A Case Study in Lampang Municipality

ฤทัย พาณิช², นิตยา มุลปินใจ³, นริศรา ภาษิตวิไลธรรม⁴

Ruethai Panich², Nittaya Munpinchai³, Narisara Pasitwilaithum⁴

Received: 10 August 2018

Revised: 18 November 2018

Accepted: 3 January 2019

บทคัดย่อ

ความแตกต่างของระบบภาษาทำให้เกิดปัญหาการสื่อสารข้ามภาษา บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะการถอดอักษรไทยเป็นอักษรโรมันที่ปรากฏบนป้ายบอกชื่อถนน แยก ตรอก และซอยในเขตเทศบาลนครลำปาง

จากผลการศึกษาดังกล่าวพบว่าการถอดอักษรไทยเป็นอักษรโรมันมีรูปแบบการใช้ที่หลากหลาย ซึ่งเกิดจากการขาดระบบการเทียบอักษรไทยกับอักษรโรมันที่ไปในทิศทางเดียวกัน และไม่ตรงตามเกณฑ์หลักการถอดอักษรไทยเป็นอักษรโรมันแบบถ่ายเสียงของราชบัณฑิตยสถาน บางป้ายขาดการตรวจสอบการสะกด นอกจากนี้ชื่อถนนบางชื่อมีการออกเสียง หรือการสะกดที่ขึ้นอยู่กับเจ้าของชื่อ หรือบุคคลที่ตั้งชื่อนั้น ๆ แต่อย่างไรก็ตามการถอดอักษรไทยเป็นอักษรโรมันควรพิจารณาวัตถุประสงค์ของการสื่อสารร่วมด้วย

คำสำคัญ: การเขียนอักษรโรมัน, การถอดอักษรตามวิธีเขียน, การถอดอักษรแบบถ่ายเสียง, การสื่อสารข้ามภาษา, ป้ายบอกทาง

Abstract

Problems in cross language communication are often caused by different language systems used in the transcription of Thai to Roman. This research aims to study the transcription of Thai to Roman on road signs in Lampang Municipality.

The result shows that there are several ways to transcribe Thai to Roman. Due to a lack of systems that compare fonts in Thai and Roman, many road signs are not compliant with the

¹ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งจากงานวิจัย ฤทัย พาณิชและคณะ, การตั้งชื่อถนนในเขตเทศบาลนครลำปาง, รายงานการวิจัย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง, 2560

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

³ อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสารสำหรับชาวต่างประเทศ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

⁴ อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

² Assistant Professor, Department of English, Lampang Rajabhat University

³ Lecturer, Department of Communicative Thai Language for Foreigners, Lampang Rajabhat University

⁴ Lecturer, Department of English, Lampang Rajabhat University

principles of the Royal Institute's Transcription. Finished road signs are often not subject to the standard transcription. In addition, some street names are pronounced and are written according to different founders' own standards. The transcription of Thai to Roman should consider the communication objectives.

Keywords: Romanization, Transliteration, Transcription, Cross-language communication, Road signs

บทนำ

การอำนวยความสะดวกต่อนักท่องเที่ยวด้วยการบริการอำนวยความสะดวกอย่างการตั้งศูนย์ข้อมูลท่องเที่ยวโดยภาครัฐ หรือธุรกิจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของเอกชนแล้ว ปัจจัยสำคัญที่จะเพิ่มศักยภาพในการท่องเที่ยว คือ การเพิ่มศักยภาพการสื่อความหมายของสถานที่ท่องเที่ยวต่อนักท่องเที่ยว

พื้นที่เขตเทศบาลนครลำปางมีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ และมีชุมชนเก่าแก่หลายแห่ง การตั้งชื่อถนนจึงมีความเชื่อมโยงกับสถานที่ เหตุการณ์ บุคคล เช่น ชื่อถนนที่มีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของคน และสถานที่หรือสิ่งแวดล้อมที่อยู่ใกล้เคียงถนน เช่น ถนนบุญาวาศ (THANON BOONYAWAT (สะกดตามที่ปรากฏบนป้ายบอกทาง)) มาจากชื่อของบุคคลสำคัญของจังหวัดลำปาง ถนนท่ามะโอ (THAMAO Road (การสะกดตามที่ปรากฏบนป้ายบอกทาง)) มาจากการใช้สภาพแวดล้อมในการตั้งชื่อ การตั้งชื่อจึงเป็นภูมิปัญญาของผู้ใช้ภาษา แต่หากต้องมีการถ่ายโอนภาษาไปอีกภาษาหนึ่ง อาจก่อให้เกิดความเข้าใจผิดจากการออกเสียง และความหมายได้ การถอดอักษรไทยเป็นอักษรโรมันสามารถทำได้ 2 แบบ คือ การถอดอักษรตามวิธีเขียน (Transliteration) การถอดอักษรตามวิธีอ่าน หรือการถอดอักษรแบบถ่ายเสียง (Transcription) และการผสมผสานการถ่ายเสียงกับการถอดอักษรทางราชบัณฑิตยสถานจึงกำหนดเกณฑ์ การถ่ายเสียงโดยใช้อักษรโรมันไว้ใน

“หลักเกณฑ์การถอดอักษรไทยเป็นอักษรโรมันแบบถ่ายเสียง” (2542) ซึ่งใช้วิธี การถ่ายเสียงเพื่อให้อ่านคำภาษาไทยที่เขียนด้วยอักษรโรมันให้ได้เสียงใกล้เคียง โดยไม่คำนึงถึงการสะกดการันต์ และวรรณยุกต์ เช่น จันทร = chan พระ = phra หรือ แก้ว = kaeo

สุพรรณิ ปิ่นมณี (2555) กล่าวถึง เทคนิคการถอดตัวอักษรว่าเป็นการเลียนเสียงคำในภาษาต้นฉบับ แล้วถอดเป็นตัวอักษรในการแปล ซึ่งต้องอ้างอิงกับกฎเกณฑ์ทางสัทศาสตร์ รวมถึงการถอดตัวอักษรจากการเขียนในภาษาหนึ่งให้เป็นอีกภาษาหนึ่งอย่างมีระบบในการแปลมักต้องมีการถอดตัวอักษรอยู่เสมอเมื่อบทแปลนั้นเกี่ยวข้องกับชื่อต่าง ๆ เช่น ชื่อคน ประเทศ สถานที่ ราชวงศ์ องค์กร สัตว์ พืช กิจกรรมต่าง ๆ คำเรียกขาน ตำแหน่ง ดนตรี กีฬา อาหาร แฟชั่น สิ่งประดิษฐ์ อุปกรณ์ ฯลฯ แต่การถอดตัวอักษรไม่ควรทำตามอำเภอใจ ควรอ้างอิงประกาศของราชบัณฑิตยสถานเพื่อให้ได้มาตรฐานเดียวกัน ถอดได้เหมือนกันในทุก ๆ ที่ ทุก ๆ คำ เมื่อยึดหลักเดียวกัน การถอดตัวอักษรก็ย่อมตรงกันเสมอ

นอกจากนี้การถอดอักษรมีประโยชน์ต่อการค้นคืนสารสนเทศข้ามภาษา (Cross-language information retrieval) เพราะระบบสืบค้นสารสนเทศจะต้องสามารถค้นหาคำเดียวกันข้ามระหว่างภาษาได้ การถอดอักษรไทยเป็นอักษรโรมัน (Romanization) เป็นกลวิธี การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมของผู้ที่ใช้ภาษาไทยกับชาว

ต่างชาติ โดยเลือกใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อกลางในการสื่อสาร อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัติแล้ว ผู้ใช้ภาษาอาจไม่ได้ถอดอักษรตามหลักเกณฑ์ของราชบัณฑิตยสถาน จึงมักพบว่าคำ ๆ เดียวสามารถเขียนได้หลายแบบ อาทิ ชื่อคน (จินตนา = Jintana, Chintana) หรือชื่อสถานที่ (MAE THA อาจหมายถึง อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง หรืออำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน) ส่งผลให้เกิดปัญหาในการค้นคืนข้อมูลสารสนเทศ เนื่องจากการถอดอักษรไทยเป็นอักษรโรมันมีหลากหลายรูปแบบ

ด้วยเหตุนี้การวิเคราะห์การใช้อักษรโรมันบนป้ายบอกทางในเขตเทศบาลนครลำปาง เพื่อนำข้อมูลมาใช้เป็นแนวทางสร้างความเข้าใจร่วมกันกับผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างแนวทางการดำเนินงานที่สอดคล้องกัน และนำไปสู่การใช้ประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพในการสื่อสารข้ามภาษา

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาลักษณะการถอดอักษรไทยเป็นอักษรโรมันที่ปรากฏบนป้ายบอกชื่อถนน ตรอก และซอยในเขตเทศบาลนครลำปาง

วิธีการศึกษา

งานวิจัยนี้กำหนดพื้นที่เขตเทศบาลนครลำปาง อำเภอเมือง จังหวัดลำปางเป็นพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลป้ายบอกทาง ป้ายชื่อถนน ป้ายแสดงสถานที่ ใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) โดยการจำแนกหมวดหมู่ข้อมูลตามประเด็นสำคัญ หรือตัวแปร และเสนอผลการศึกษาแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical description)

ผลการศึกษา

รายชื่อถนน ตรอก ซอยในเขตเทศบาลนครลำปาง จำนวน 71 รายชื่อ สามารถวิเคราะห์ลักษณะการถอดอักษรไทยเป็นอักษรโรมันดังรายละเอียดต่อไปนี้

จากข้อมูลชื่อถนน ตรอก ซอยที่พบในเขตเทศบาลนครลำปางพบว่าระบบเทียบอักษรไทยกับอักษรโรมันไม่เป็นไปในทางเดียวกัน และไม่ตรงตามเกณฑ์หลัก การถอดอักษรไทยเป็นอักษรโรมันแบบถ่ายเสียงของราชบัณฑิตยสถาน (2542) ดังตาราง

ตารางที่ 1 แสดงการถอดอักษรไทยเป็นอักษรโรมันที่พบบนป้ายชื่อถนน ตรอก และซอย ในเขตเทศบาลนครลำปาง

อักษรและสระไทย	อักษรและสระโรมัน		ตัวอย่าง
	ข้อมูลชื่อถนน	หลักเกณฑ์ราชบัณฑิตย	
ก	พยัญชนะต้น	k/ g	TALAD GAO (ตลาดเก่า) RONGFAI-FA-KAO (โรงไฟฟ้าเก่า)
	พยัญชนะท้าย	k/ g	TROK กับ TROG (ตรอก)
ข	พยัญชนะต้น	kh/ k	KHELANGNAKORN (เขลางค์นคร) PAKAHM (ป่าขาม)
	พยัญชนะท้าย	-*	---
ค	พยัญชนะต้น	k	WANGKOANG (วังโค้ง)
	พยัญชนะท้าย	-*	---

ตารางที่ 1 แสดงการถอดอักษรไทยเป็นอักษรโรมันที่พบบนป้ายชื่อถนน ตรอก และซอย ในเขตเทศบาลนครลำปาง

อักษรและสระไทย		อักษรและสระโรมัน		ตัวอย่าง
		ข้อมูลชื่อถนน	หลักเกณฑ์ราชบัณฑิตย	
ช	พยัญชนะต้น	ch/ sh	ch	CHANGPUAG (ข้างเผือก) SUSHADA (สุซาดา)
	พยัญชนะท้าย	ch/ j	t	UPPARAJ (อุปราช)
ต	พยัญชนะต้น	t/ th	t	PRASAANMAITRI (ประสานไมตรี) MONTHREE (มนตรี)
	พยัญชนะท้าย	t/ th	t	DUANGRAT (ดวงรัตน์) RACHABUTH (ราชบุตร)
ท/ธ	พยัญชนะต้น	th/ t	th	TAKRAOWNOI (ท่าคราวน้อย) THANANGLOI (ท่านางลอย)
	พยัญชนะท้าย	-*	t	---
ผ/พ	พยัญชนะต้น	p	ph	WAD TONPUNG (วัดตันผึ่ง) KAMPANGMUAN (กำแพงเมือง)
	พยัญชนะท้าย	-*	p	---
สระ	อะ	a/ u	a	KLONG CHOLPRATHARN (คลองชลประทาน) SUNKONG (สันโค้ง)
	อา	a/ aa/ ar/ au	a	PAKAHM (ป่าขาม) PRASAANMAITRI (ประสานไมตรี) WANG KWUA (วังขวา)
	อี	i/ ee	i	PRASAANMAITRI (ประสานไมตรี) MONTHREE (มนตรี)
	อุ	u/ oo	u	RACHABUTH (ราชบุตร) LOOGSUA (ลูกเสือ)
	เอ	e/ ae	e	KHELANGNAKORN (เขารังนคร) CHAREONPRATHAET (เจริญประเทศ)
	เอือ	ua	uea	WANGNUA (วังเหนือ)
	โ	oa	o	WANGKOANG (วังโค้ง)
	ออ	aw	o	SUANDAWG (สวนดอก)

หมายเหตุ * ไม่ปรากฏการใช้ในข้อมูลชื่อถนน ตรอก และซอยในเขตเทศบาลนครลำปาง

จากตารางแสดงให้เห็นว่าป้ายชื่อถนน ตรอก และซอยในเขตเทศบาลนครลำปาง มีการใช้ตัวสะกดไม่สม่ำเสมอ ซึ่งเป็นผลมาจากการขาดระบบเทียบอักษรทำให้ป้ายชื่อไม่ได้เขียนใน

แนวทางเดียวกัน และไม่ตรงตามเกณฑ์หลักการถอดอักษรไทยเป็นอักษรโรมันแบบถ่ายเสียงของราชบัณฑิตยสถาน

ด้วยเหตุที่การถอดอักษรไทยเป็นอักษรโรมันอย่างไม่มีระบบจึงทำให้การใช้อักษรโรมันที่ปรากฏบนป้ายชื่อมีวิธีการสะกดที่แตกต่างกัน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. วิธีการทับศัพท์

ราชบัณฑิตยสถานกำหนดว่าการถอดคำทับศัพท์สามารถแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

1.1 คำทับศัพท์ที่เป็นวิสา- มานยนาม ให้เขียนตามภาษาเดิม เช่น บริษัท เฟิสท์คลาส จำกัด เป็น “First Class Co. Ltd.”

1.2 คำศัพท์ที่เป็น ส่วนหนึ่งของวิสามานยนาม และไม่ประสงค์จะแปลชื่อ วิสามานยนามนั้นให้เขียนทับศัพท์เป็นอักษรโรมันตามการออกเสียงในภาษาไทย เช่น สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้ เป็น “Sathaban Theknoloyi Kankaset Mae Cho”

จากข้อมูลพบว่าชื่อถนน ตรอก และชอย ในเขตเทศบาลนครลำปาง ปรากฏใช้การทับศัพท์ 2 ชื่อ คือ ถนนไฮเวย์ลำปาง-งาว (THANON LAMPANG-NGO HIGHWAY) และถนนไฮเวย์ลำปาง-เชียงใหม่ (THANON LAMPANG-CHIENGMAI HIGHWAY) ส่วนถนนสายวัฒนธรรม (CULTURAL STREET) และถนนคนเดินกาดกอต้า (KAD KONG TA WALKING STREET) เป็นการใช้อักษรอังกฤษด้วยการแปลความหมาย จึงเป็นเรื่องที่ควรตกลงกันว่าในการเขียนป้ายชื่อจะใช้ตามการสะกดในภาษาเดิม หรือสะกดตามการออกเสียงในภาษาไทย

นอกจากนี้ยังพบว่าการเลือกใช้คำภาษาอังกฤษที่มีรูปต่างกันแทนคำที่มีความหมายคล้ายกัน คือ คำว่า “ROAD” และ “STREET” แทนการถอดเสียงอักษรไทยเป็นอักษรโรมันในคำว่า “ถนน” (THANON) เช่นที่ปรากฏในชื่อถนนเจริญเมือง “JARERNMUANG ROAD” และถนนกำแพงเมือง “KAMPANGMUANG ROAD”

2. วิธีการถอดตัวอักษรไทยโรมันเป็นอักษรโรมัน

การถอดตัวอักษรไทยโรมันเป็นอักษรโรมันที่พบใช้ในชื่อถนน ตรอก และชอย ในเขตเทศบาลนครลำปาง มีรูปแบบการใช้ที่หลากหลาย และไม่ตรงตามหลักเกณฑ์การถอดอักษรไทยเป็นอักษรโรมันแบบถ่ายเสียง ซึ่งทำให้เกิดประเด็นที่น่าสนใจดังต่อไปนี้

2.1 รายชื่อถนน ตรอก และชอย ในเขตเทศบาลนครลำปาง มีการเลือกใช้คำต่างกัน แทนที่คำที่มีความหมายเหมือนกัน คือ คำว่า “ถนน” โดยพบใช้คำที่มีความหมายเหมือนกัน 3 คำ ได้แก่ THANON ROAD และ STREET

2.2 การใช้ตัวสะกดไม่สม่ำเสมอ ทั้งการสะกดพยัญชนะ และสระ ซึ่งเป็นผลมาจากการขาดระบบเทียบอักษรทำให้ป้ายชื่อไม่ได้เขียนในแนวทางเดียวกัน ดังตัวอย่าง

1) การสะกดเสียงสระอา

ถนนประตุม้า

THANON PRATUMA

THANON PRATOO MAH

ถนนนากัวม

THANON NAGUAM

THANON NAH GUAM

2) การสะกดเสียงสระโอะ

ถนนท่ามะโอ

THANON THAMAO THANON

THAMAOH

3) การสะกดเสียงพยัญชนะต้น “ป” ในคำว่า “ปาไม้”

ถนนปาไม้

PAH MAI

และถนนปาไม้เขต

PHAMAIKHED

4) การสะกดคำว่า “เฉลิม” ใน

ถนนเฉลิมพระเกียรติ

THANON CHALERMPRAKIAT

และชอยเฉลิมพระเกียรติ

SOI SUANCHALIMPFAKIRT

5) การสะกดเสียงสระโอและเสียงพยัญชนะท้าย ในคำว่า “โค้ง”

ถนนวังโค้ง W A N G -
KOANG

และถนนสันโค้ง SUNKONG

2.3 ชื่อถนน ตรอก และซอย ในเขตเทศบาลนครลำปาง บางชื่อไม่ใช้อักษรในบางเสียงที่เป็นตัวสะกด ทั้งนี้ชื่อเฉพาะจะมีการออกเสียงและการสะกด ซึ่งขึ้นอยู่กับเจ้าของชื่อ หรือคนที่ตั้งชื่อนั้น ๆ เช่น

ถนนจันทร์สุรินทร์ สามารถออกเสียงได้ 2 แบบ คือ จัน-ทะ-ระ-สุ-ริน หรือ จัน-ทะ-สุ-ริน ป้ายที่พบสะกดว่า JANTSURIN ออกเสียงว่า จัน-สุ-ริน จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่าชื่อที่ปรากฏบนป้ายไม่ได้สะกดเสียงพยัญชนะท้ายหรืออักษรตัวสะกดตามเกณฑ์การออกเสียงคำในภาษาไทยอักษร T ไม่มีสระจึงไม่สามารถออกเสียงได้

หรือชื่อถนนราชวงศ์ พบว่าป้ายมีการเขียน 2 แบบ คือ

“THANON RACHAWONG” และ
“THANON RAJAWONG”

จากตัวอย่างชื่อถนน ตรอก และซอย ในเขตเทศบาลนครลำปาง แสดงให้เห็นว่าการใช้อักษรโรมันที่แตกต่างกันอาจเกิดจากการสะกดของเจ้าของชื่อ ในขณะที่อีกป้ายอาจจะสะกดตามเกณฑ์ของราชบัณฑิตยสถาน

2.4 ชื่อถนน ตรอก และซอย ในเขตเทศบาลนครลำปาง ไม่มีเกณฑ์การแบ่งคำที่แน่นอนตามเกณฑ์ของราชบัณฑิตยสถานได้กำหนดการแยกคำในการถอดอักษรไทยเป็นอักษรโรมันว่าให้เขียนแยกเป็นคำ ๆ ยกเว้นคำประสม ซึ่งถือว่าเป็นคำเดียวกัน และวิสามานยนามที่เป็นชื่อบุคคลให้เขียนติดกัน ตัวอย่างชื่อที่พบ ได้แก่

“ถนน” ปรากฏมีการเขียนใน 2 แบบ คือ
THA NON และ THANON

“ถนนแม่ทะ” ปรากฏมีการเขียนใน
2 แบบ คือ MAE-TA และ MAETHA

“ถนนนาแก้ว” ปรากฏมีการเขียนใน
2 แบบ คือ NAGUAM และ NAH GUAM

จากตัวอย่างการถอดอักษรไทยเป็นอักษรโรมันในคำว่า “ถนน” เป็นคำเดี่ยวไม่ควรที่จะเขียนแยกคำ ในขณะที่ชื่อ “ถนนแม่ทะ” และ “ถนนนาแก้ว” เป็นชื่อถนนที่เกิดจากการประสมคำ ดังนั้น การเขียนอักษรโรมันจึงควรแยกคำ

2.5 การแยกพยางค์ด้วยการใช้เครื่องหมายยัติภังค์ (-) จากข้อมูลพบว่าชื่อถนนบางชื่อเมื่อเขียนด้วยอักษรโรมัน นักท่องเที่ยวหรือคนต่างถิ่นที่ไม่คุ้นเคยอาจออกเสียงผิดได้ เช่น

ถนนท่ามะโอ “THANON THAMAO”
อาจออกเสียงเป็น “ถนนท่าเหมา” หรือ “ถนนท่าเมา”

จากเกณฑ์การใช้เครื่องหมายยัติภังค์ในการถอดอักษรไทยเป็นอักษรโรมันของราชบัณฑิตยสถาน กำหนดว่ากรณีที่มีคำหลายพยางค์ อักษรตัวสุดท้ายของพยางค์หน้ากับอักษรตัวแรกของพยางค์ที่ตามมา อาจทำให้อ่านยากหรืออ่านผิดได้ ให้ใช้เครื่องหมายยัติภังค์เพื่อแยกพยางค์ ดังนั้น “ถนนท่ามะโอ” ควรจะเขียนว่า “THANON THAMA-O”

อภิปรายผล

สุพรรณิ ปิ่นมณี (2555) กล่าวว่า การถอดตัวอักษรไม่ควรทำตามอำเภอใจ ควรอ้างอิงประกาศของราชบัณฑิตยสถานเพื่อให้ได้มาตรฐานเดียวกัน ถอดได้เหมือนกันในทุก ๆ ที่ ทุก ๆ คำ เมื่อยึดหลักเดียวกัน การถอดตัวอักษรก็ย่อมตรงกันเสมอ ในขณะที่พิมพ์พันธุ์ เวสสะโกศล (2558) กล่าวถึงการถ่ายอักษรเป็นภาษาไทยว่าเสียงบางเสียงในภาษาอังกฤษไม่มีในเสียงพยัญชนะไทย เนื่องจากตารางเทียบเสียงพยัญชนะของราชบัณฑิตยสถานนั้น ใช้หลักทางสัทศาสตร์ โดยใช้ h เป็นตัวสัญลักษณ์เพื่อแสดงลักษณะเสียงที่มีกลุ่มลมพุงตามออกมาในขณะออกเสียง จึงใช้ h ประกอบหลัง

อักษร k p t ได้แก่ ก = k, ข ข ค ค ฃ = kh, ป = p, ผ พ ภ = ph, ต = t, ฐ ฑ ฒ ถ ท ธ = th แต่อย่างไรก็ตามในภาษาอังกฤษ อักษร ph ออกเสียง [f] และ th ออกเสียง [θ] หรือ [Δ] ซึ่งไม่มีในเสียงพยัญชนะไทย การถ่ายเสียงด้วยหลักเกณฑ์นี้จึงเกิดความสับสนในการออกเสียงของผู้ที่ใช้ระบบการออกเสียงภาษาอังกฤษ เช่น “phloy” ระบบภาษาอังกฤษออกเสียงเป็น “ฟลอย” ไม่ใช่ “พลอย” ทั้งนี้ในภาษาอังกฤษพยัญชนะ p สามารถออกเสียงได้ 2 เสียง คือ [p] เช่น spam = สแปม และ [ph] เช่น pan = แพน ดังนั้น คำว่า “ฟลอย” = “ploy” ก็สามารถออกเสียงว่า “พลอย” ซึ่งเป็นเสียงที่ใกล้เคียงกับภาษาไทย เช่นเดียวกับพยัญชนะ t ในภาษาอังกฤษสามารถออกเสียงได้ 2 เสียง คือ [t] เช่น “steel” = “สตีล” และ [th] เช่น “tone” = “โตน” การใช้หลักการถ่ายพยัญชนะ ฐ ฑ ฒ ถ ท ธ ด้วย th จึงเกิดความสับสนในการออกเสียง เช่น “ทอง” = “thong” จะออกเสียงพยัญชนะต้น [θ] ซึ่งเป็นเสียงที่ไม่มีในภาษาไทย แต่เมื่อเขียนว่า “tong” จะออกเสียงคล้ายกับ “ทอง” ในภาษาไทย สอดคล้องกับงานวิจัยของวิโรจน์ อรุณมานะกุล (2548) ซึ่งศึกษาการสร้างระบบถอดอักษรจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ และจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยโดยอัตโนมัติ โดยยึดตามเกณฑ์การถอดอักษรไทยเป็นโรมันแบบถ่ายเสียงของราชบัณฑิตยสถานปี พ.ศ. 2542 และหลักเกณฑ์การทับศัพท์ภาษาอังกฤษปี พ.ศ. 2532 งานวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่าการถอดอักษรไทยเป็นโรมัน โดยอัตโนมัติเป็นเรื่องยาก เพราะ ความกำกวมในการอ่าน นอกจากจะเกิดจากความกำกวมของการแยกพยางค์แล้ว ยังเกิดจากความกำกวมในการแยกคำด้วย ระบบการถอดตัวอักษรไทยเป็นโรมันที่พัฒนาขึ้นจึงอาศัยความเข้าใจนี้เป็นพื้นฐานการพัฒนาปัญหาการถอดอักษรไทยเป็นโรมัน และการแยกคำภาษาไทยจึงถึงแก้ไขไปพร้อมกัน โดยอาศัยคลังข้อความที่แยกพยางค์แล้ว และคลังคำพร้อมคำอ่านเป็นข้อมูลฝึกสอนให้กับระบบ

การถอดตัวอักษรไทยโรมันเป็นอักษรโรมันที่พบใช้ในชื่อถนนฯ นั้น มีรูปแบบการใช้ที่หลากหลาย และไม่ตรงตามหลักเกณฑ์การถอดอักษรไทยเป็นอักษรโรมันแบบถ่ายเสียง ทำให้การใช้ตัวสะกดไม่สม่ำเสมอ ซึ่งเป็นผลมาจากการขาดระบบเทียบอักษรทำให้ป้ายชื่อไม่ได้เขียนในแนวทางเดียวกัน นอกจากนี้ชื่อถนน ตรอก และซอย ในเขตเทศบาลนครลำปาง บางชื่อไม่สะกดบางเสียงที่เป็นตัวสะกด ทั้งนี้ชื่อเฉพาะจะมีการออกเสียง และ การสะกด ซึ่งขึ้นอยู่กับเจ้าของชื่อ หรือคนที่ตั้งชื่อนั้น ๆ โดยสามารถสรุปข้อสังเกตป้ายชื่อถนน ตรอก และซอย ในเขตเทศบาลนครลำปาง ที่ใช้ตัวอักษรโรมันต่างกันอาจเกิดจากดังต่อไปนี้

1. หลักเกณฑ์การถอดเสียงฯ ของราชบัณฑิตยสถานที่ไม่ชัดเจน ทำให้เกิดความสับสน
2. การขาดความรู้เรื่องการเทียบอักษรไทยกับอักษรโรมัน และการเทียบเสียงจากการออกเสียง จึงพบว่าชื่อถนนบางชื่อเมื่อสะกดด้วยอักษรโรมันแล้วออกเสียงได้ไม่ครบตามตัวสะกดในภาษาไทย เช่น “ถนนพงพระเนตรช้าง” ออกเสียงว่า ปง-พระ-เนด-ช้าง ป้ายที่พบสะกดว่า “PONG-PRANECHANG” ออกเสียงว่าปง-พระ-เน-ช้าง ซึ่งคำว่า “เนตร” มีเสียงตัวสะกดแม่กด แต่ในป้ายไม่ปรากฏ
3. ความเคยชินของผู้ใช้ภาษา ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เช่น คำว่า “เก่า” ในชื่อ ถนนตลาดเก่า มีการสะกด 2 แบบ ได้แก่ “THANON TLARD-KAO” “THANON TALAD GAO” โดยใช้ตัวอักษรต่างกัน โดยการใช้อักษร “K” เป็นการสะกดตามหลักเกณฑ์การถอดเสียงฯ ของราชบัณฑิตยสถาน ในขณะที่การใช้อักษร “G” เป็นการถอดเสียงตามการเทียบจากลักษณะการออกเสียง (เสียงกัก เกิดจากฐานเพดานอ่อน และลิ้นส่วนหลัง)

4. ชื่อถนนบางชื่อเป็นชื่อเฉพาะ การสะกดจึงไม่ตรงตามเกณฑ์ หรือวิถีปฏิบัติ เช่น ถนนวชิราวุธดำเนิน “THANON VAJIRAVUDH DAMNOEN” ลักษณะการสะกดจึงไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์การถอดเสียงฯ ของราชบัณฑิตยสถาน เนื่องจากเป็น คำวิสามานยนาม

5. ความไม่รอบคอบของผู้เขียนป้าย ทำให้พบการสะกดผิด และบางป้ายให้บอกชื่อถนนเส้นเดียวกัน แต่สะกดต่างกัน เช่น ถนนราชวงศ์ “THANON RACHAWONG” และ “THANON RAJAWONG”

6. การขาดการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทำให้ป้ายชื่อบางป้ายที่อ้างถึงถนนเส้นเดียวกัน แต่สะกดแตกต่างกัน จากข้อมูลจากการประชุมกลุ่มย่อยในวันที่ 17 พฤษภาคม 2560 ณ ห้องประชุมคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำปาง พบว่าหน่วยงานเทศบาลนครลำปางเกี่ยวข้องกับการจัดทำป้ายในปัจจุบันมีอยู่ 2 ส่วนได้แก่ สำนักงานช่างและงานส่งเสริมการท่องเที่ยว เทศบาลนครลำปาง ทั้งสองหน่วยงานมี การกำหนดชื่อภาษาอังกฤษต่างกัน กล่าวคือ สำนักงานช่างใช้การสะกดภาษาอังกฤษตามที่หน่วยงานต้นทางกำกับมาให้ ในขณะที่งานส่งเสริมการท่องเที่ยวใช้วิธีการหาบุคคลภายนอก ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญทางภาษาช่วยในการแปล หรือสะกดชื่อ รวมถึงการให้ผู้รับเหมาก่อสร้างป้ายว่าจัดหาและว่าจ้างผู้เชี่ยวชาญเอง จึงทำให้การสะกดอักษรบนป้ายที่ปรากฏไม่มีลักษณะตามมาตรฐานเดียวกัน

อย่างไรก็ตามการถอดอักษรไทยเป็นอักษรโรมันควรพิจารณาจากวัตถุประสงค์ของการสื่อสาร

ซึ่งป้ายบอกทาง หรือชื่อสถานที่มีวัตถุประสงค์เพื่อสื่อสารให้ชาวต่างชาติเข้าใจ ผลจากการทำแบบสอบถามชาวต่างชาติต่อความเข้าใจป้ายบอกทาง ได้ข้อมูลตรงกันว่าควรจะใช้วิธีทับศัพท์ในการเขียนป้ายบอกทางที่เป็นคำหลัก เช่น ใช้ว่า “ROAD” แทน “THANON” จะทำให้เข้าใจได้มากกว่า ดังนั้นการถอดเสียงอักษรไทยเป็นอักษรโรมันจึงต้องพิจารณาจากความเหมาะสมตามบริบทการใช้งาน และควรกำหนดรูปแบบให้เป็นระบบเดียวกัน

ข้อเสนอแนะ

การถอดอักษรโรมันที่ปรากฏบนป้ายบอกทางในเขตเทศบาลนครลำปางมี ความหลากหลายอันเนื่องมาจาก การปฏิบัติงานของหน่วยงานต่าง ๆ ที่ขาดความเข้าใจแนวทางการเลือกใช้ และการทำงานที่แยกส่วนขาดแนวการใช้งานร่วมกัน เพื่อสร้างแนวทางการดำเนินงานที่สอดคล้องกัน การกำหนดแนวทางจากความร่วมมือ และสร้างความเข้าใจร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ จะเป็นเทศบาลนครลำปาง องค์การบริหารส่วนจังหวัดลำปาง การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย กรมทางหลวง และหน่วยงานภาคเอกชน จะนำไปสู่สื่อสารที่มีประสิทธิภาพ

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณทุนสนับสนุนการวิจัยจากคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำปาง ประจำปีงบประมาณ 2560

เอกสารอ้างอิง

- นิตยา กาญจนวรรณ. (2542). *ปัญหาการใช้ภาษาไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- พิมพ์พันธุ์ เวสสะโกศล. (2558). *การแปลภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ราชบัณฑิตสถาน. (2542). *หลักเกณฑ์การถอดอักษรไทยเป็นอักษรโรมันแบบถ่ายเสียง*. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- ฤทัย พานิชและคณะ. (2560). *การตั้งชื่อถนนในเขตเทศบาลนครลำปาง*. รายงานผลการวิจัย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง.
- วิโรจน์ อรุณมานะกุล. (2548). *ระบบการถอดอักษรระหว่างภาษาไทย และภาษาอังกฤษ: แนวทางและการพัฒนา*. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ทบวงมหาวิทยาลัย และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- สุพรรณิ ปิ่นมณี. (2555). *แปลผิดแปลถูก : คัมภีร์การแปลยุคใหม่*. กรุงเทพฯ: บริษัทธรรมดาเพรส จำกัด.